

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Факультет міжнародних відносин, політології та соціології

Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

«Трансформація зовнішньоекономічних позицій Індії та Китаю в умовах невизначеності»

«Transformation of the Foreign Economic Positions of India and China in Conditions of Uncertainty»

Виконав: здобувач денної форми навчання
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

Верещак Кирило Геннадійович

Керівник: к.е.н., доц. Розмарина А.Л. _____

Рецензент: д.е.н., проф. Садченко О.В.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ _ від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

Захищено на засіданні ЕК №

протокол №__ від _____ 06.2024 р.

Оцінка _____ / _____ / _____

Голова ЕК

_____ ЯКУБОВСЬКИЙ Сергій

_____ ПІЧУГІНА Юлія

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ПОЗИЦІЙ ІНДІЇ ТА КИТАЮ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	5
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ПОЗИЦІЙ ІНДІЇ ТА КИТАЮ.....	12
2.1. Особливості формування поточних рахунків платіжних балансів Індії та Китаю.....	12
2.2. Динаміка та структура фінансових рахунків Індії та Китаю	20
2.3. Модулювання факторів, які впливають на приплив ПІІ в економіки Індії та Китаю.....	28
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ІНДІЇ ТА КИТАЮ З УКРАЇНОЮ.....	31
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39
ДОДАТКИ.....	43

ВСТУП

Тема кваліфікаційної роботи є надзвичайно актуальною в сучасному глобальному контексті, враховуючи значну роль Китаю та Індії у світовій економіці. Китай і Індія, як одні з найбільших економік світу, демонструють швидке зростання та вплив на глобальні ринки. Однак, у умовах сучасної невизначеності, спричиненої геополітичними конфліктами, торговельними та реальними війнами, зокрема війною Росії проти України, пандемією COVID-19 та іншими факторами, їх зовнішньоекономічні позиції піддаються значним змінам.

Китай, з його потужною виробничою базою та великою часткою у світовій торгівлі, стикається з новими викликами, такими як переоцінка глобальних ланцюгів постачання, зміни у міжнародних відносинах та посилення конкуренції. Торговельні війни, зокрема з США, змушують Китай шукати нові ринки та диверсифікувати свої економічні зв'язки.

Індія, в свою чергу, активно працює над підвищенням своєї конкурентоспроможності та залученням іноземних інвестицій. Однак, вона також стикається з внутрішніми проблемами, такими як інфраструктурні обмеження та необхідність реформування регуляторної бази. Водночас, Індія має значний потенціал у сфері ІТ, фармацевтики та інших галузей, що може сприяти її подальшому економічному зростанню.

Крім того, важливим аспектом трансформації зовнішньоекономічних позицій Індії та Китаю є їхня роль у глобальних ініціативах та багатосторонніх організаціях. Китай активно просуває проекти в рамках ініціативи "Один пояс, один шлях", яка має на меті зміцнити торговельні та інфраструктурні зв'язки між Азією, Європою та Африкою. Індія, у свою чергу, прагне посилити свою роль у таких організаціях, як БРІКС та Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії (SAARC), що дозволяє їй зміцнювати економічні зв'язки з країнами регіону та поза його межами.

В умовах глобальної невизначеності, обидві країни прагнуть адаптувати свої зовнішньоекономічні стратегії для забезпечення стабільного зростання.

Це включає активізацію регіонального співробітництва, укладення нових торговельних угод та розвиток внутрішнього ринку. Дослідження трансформації зовнішньоекономічних позицій Індії та Китаю є важливим для розуміння майбутніх тенденцій у глобальній економіці та визначення можливостей для інших країн, включаючи Україну, у співпраці з цими економічними гігантами.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз особливостей трансформації зовнішньоекономічних позицій Індії та Китаю в умовах невизначеності.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення у кваліфікаційній роботі наступних **завдань**: ознайомитись з теоретичними основи аналізу трансформації зовнішньоекономічних позицій Індії та Китаю в умовах невизначеності; знайти особливості у формуванні поточних рахунків платіжних балансів Індії та Китаю; виявити динаміку та дослідити структуру фінансових рахунків Індії та Китаю; здійснити модулювання факторів, які впливають на приплив ПІІ в економіки Індії та Китаю; охарактеризувати особливості зовнішньоекономічних операцій Індії та Китаю з Україною.

Об'єктом дослідження – є економіки Індії та Китаю.

Предметом дослідження – є теоретичні основи та прикладні аспекти трансформації зовнішньоекономічних позицій Індії та Китаю в умовах невизначеності.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є дані та матеріали Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Національного банку України, Державної служби статистики України.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

При написанні роботи були використані теоретико-критичний аналіз джерел, графічний аналіз і узагальнення отриманої інформації.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ПОЗИЦІЙ ІНДІЇ ТА КИТАЮ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

У першому розділі кваліфікаційної роботи проаналізуємо результати досліджень іноземних вчених стосовно трансформації зовнішньоекономічних позицій Індії та Китаю в умовах невизначеності.

Індія та Китай є найбільш впливовими гравцями в швидкозростаючих економіках Азії. Зі спільним кордоном, що простягається на 3488 кілометрів, ці дві країни історично стикалися з прикордонними суперечками, які призводили до періодичних збройних зіткнень між їхніми військовими силами. Ці сутички часто викликають сильні емоції серед індійського населення, що призводить до посилення бойкотів китайських товарів як форми протесту та економічних репресій. Стаття «Торгівля за межами кордонів: декодування економічних відносин Індії та Китаю» (2024) має на меті критично проаналізувати торговельні відносини між Індією та Китаєм, особливо в контексті торговельних обмежень на продукти китайського походження, в рамках їхнього членства у Світовій організації торгівлі (СОТ). Спираючись на дані, отримані від Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), розраховуються торговельні індекси, такі як Індекс частки експорту, Індекс частки імпорту, Індекс категорії імпорту та Індекс категорії імпорту за походженням, для вивчення двосторонньої торговельної динаміки, взаємної економічної залежності та торгового балансу з точки зору Індії. Аналіз виявляє значний торговельний дефіцит для Індії щодо Китаю, який зростав зі середньорічним темпом 23,46 відсотка в період з 1995 по 2022 роки. Залежність Індії від Китаю виходить за рамки промислових товарів і охоплює основні сировинні матеріали, особливо в таких секторах, як фармацевтика. Зокрема, Китай є основним джерелом для 23 з 260 найменувань та важливим

постачальником для понад 38 додаткових найменувань в індійському імпортному портфелі [1].

Замість того, щоб вдаватися до торгової війни з Китаєм, що може мати негативні наслідки для обох країн, у статті пропонується, щоб Індія зосередилася на зміцненні інфраструктури, створенні сприятливого бізнес-середовища, покращенні умов для ведення бізнесу та інвестуванні в сектори охорони здоров'я та освіти. Такі заходи спрямовані на стимулювання промислового зростання, використання кваліфікованих трудових ресурсів та розширення можливостей працевлаштування для населення в цілому [1].

На думку авторів дослідження «Усунення торговельних бар'єрів між Китаєм та Індією: контрфактичний аналіз зростання експорту та добробуту» (2024) два азійські гіганти, Китай та Індія, мають довгу історію політичної ворожнечі та прикордонних суперечок, що тліють. Це часто порушує їхні двосторонні економічні відносини, а також загальну динаміку регіонального балансу сил та глобального багатопольярного порядку. У такій ситуації це дослідження має на меті оцінити вплив гіпотетичного усунення всіх торговельних бар'єрів між Китаєм та Індією на загальний експорт та добробут 73 країн-учасниць, зберігаючи при цьому географічні торговельні витрати. Використовуючи структурну гравітаційну модель у рамках загальної рівноваги, контрфактичний сценарій показує, що Індія, а за нею Китай, є основними бенефіціарами повномасштабної інтеграції з точки зору зростання торгівлі та добробуту. Споживачі в Індії виграють, тоді як виробники зазнають втрат через зниження цін. У Китаї добробут розподіляється між виробниками та споживачами з невеликою асиметрією. У статті моделюється одностороннє усунення всіх торговельних бар'єрів, зберігаючи ефекти географії для експорту з Китаю до Індії. Результати показують, що асиметрична лібералізація торгівлі призводить до менших вигод для обох країн за рахунок певних груп та загального національного добробуту [2].

Дослідження «Відповідь Китаю на заклики США до роз'єднання: Закон про іноземні інвестиції 2020 року», опубліковане у «Washington International

Law Journal» у 2024 році, досліджує реакцію Китаю на заклики США до економічного роз'єднання. У цій роботі аналізується Закон про іноземні інвестиції (FIL) 2020 року як важливе досягнення, що відкриває нову еру іноземних інвестицій у Китаї. Заклики США до відокремлення від Китаю через повернення американських компаній до США та відмову від нових інвестицій у Китаї зустріли рішучу відповідь з боку китайського уряду. Закон про іноземні інвестиції 2020 року є значним кроком уперед, що скасовує вимогу попереднього урядового схвалення для всіх підприємств з іноземними інвестиціями, включаючи спільні підприємства між американськими компаніями та китайськими державними підприємствами. Раніше багато американських компаній вважали процес отримання дозволу тривалим і складним. Наразі цей процес замінено на спрощену процедуру реєстрації відповідно до FIL та Закону про компанії КНР [3].

Закон також вимагає рівного і недискримінаційного ставлення до іноземних інвесторів та іноземних інвестицій у відповідь на занепокоєння США, що Китай дискримінує іноземних інвесторів та надає перевагу власним державним і національним компаніям. FIL містить низку положень, які відповідають на занепокоєння США щодо передачі технологій, що є спірним питанням у китайсько-американських економічних відносинах. Хоча інвестиційний клімат Китаю залишається обмежувальним за американськими стандартами, FIL представляє значне покращення інвестиційного середовища та демонструє готовність Китаю до подальших реформ.

FIL може створити стимули для деяких американських компаній ігнорувати заклики до припинення своєї діяльності у Китаї та продовжувати створювати нові підприємства в цій країні. Це свідчить про те, що, замість торговельної війни з Китаєм, яка могла б мати негативні наслідки для обох країн, більш ефективним підходом для США може бути посилення співпраці та пошук спільних рішень для покращення торговельних відносин [3].

Наступна стаття під назвою «Зміни в регіональній економічній структурі Китаю та стратегії виходу на внутрішній ринок після глобальної фінансової

кризи» аналізує зміни в регіональній економіці Китаю і стратегії внутрішнього ринку після глобальної фінансової кризи. Зростання внутрішнього ринку Китаю на завершальній стадії внутрішнього попиту є важливим фактором, що впливає на економічне зростання в Республіці Кореї (РК). З розвитком "сервітизації" в китайській економіці вплив зростання внутрішнього ринку Китаю на економічне зростання РК дещо зменшився, але внутрішній ринок Китаю залишається важливим для РК. Оскільки конфлікт між США і Китаєм посилюється, РК необхідно знайти баланс між традиційною орієнтацією на США з точки зору безпеки і орієнтацією на Китай з точки зору економіки. Адміністрація Байдена продовжуватиме систематизувати антикитайську солідарність зі своїми союзниками, і очікується, що Китай буде готовий до співпраці зі своїми сусідами. Водночас існують побоювання, що сфера міжнародної співпраці Південної Кореї ще більше звузиться [4].

У таких умовах РК необхідно розвивати економічну співпрацю з Китаєм, зосереджуючись на регіональному співробітництві, що може мінімізувати вплив нестабільного глобального управління. Це пов'язано з тим, що розвивати співпрацю на відповідному регіональному рівні можна навіть у розпал китайсько-американської конфронтації.

Згідно думки авторів дослідження, внутрішній ринок Китаю зосереджується на кінцевому попиті та аналізі міжрегіональних торговельних відносин. Дослідження використовує міжрегіональний аналіз "витрати-випуск" для оцінки довгострокової політики Китаю щодо розширення внутрішнього попиту та змін у регіональній структурі внутрішнього ринку. Аналіз показує, що після глобальної фінансової кризи внутрішній попит зростав переважно за рахунок інвестиційного попиту в центральних і західних регіонах.

Частка імпорту у внутрішньому попиті Китаю знизилася через зменшення частки імпорту проміжних товарів. Внутрішній попит зростав за рахунок інвестиційного попиту, а інвестиційний імпорт перевищував споживчий. Частка торгівлі між регіонами Китаю знизилася, що означає

збільшення частки регіонів, які відповідають кінцевому попиту своєю власною продукцією. Стаття наголошує на важливості розуміння регіональних економічних змін у Китаї та розробці стратегій для ефективної взаємодії з внутрішнім ринком, особливо в умовах поточних міжнародних напруженостей та економічних стратегій Китаю [4].

Дослідження «Індія у світовій політичній та економічній системі: від неприєднання до РІК» досліджує еволюцію зовнішньої політики Індії від політики невтручання до активної участі у формуванні багатопольярного світу в рамках групи Росія-Індія-Китай (RIC) [5].

На думку авторів цього дослідження світова політична система у другій половині ХХ століття мала біполярну структуру, що склалася внаслідок утворення двох блоків: соціалістичного на чолі з СРСР та капіталістичного на чолі зі США. Ця біполярна структура визначила формування військово-політичних союзів, спричинила численні війни та конфлікти, і вплинула на вибір стратегії розвитку країн. В цій системі Індія намагалася знайти свій власний шлях, ставши одним із засновників Руху неприєднання. Індійське керівництво використало можливість лавірування між двома блоками, хоча через схожість зовнішньополітичних поглядів воно більше схилилося до Радянського Союзу.

Кінець біполярної системи ознаменував початок нової ери, де США залишалися «верховним» визначальним чинником подальшого розвитку світової спільноти. Вже в 1990-ті роки держави, що зростають, заявили про необхідність формування багатопольярного світу, який би задовольняв інтереси багатьох держав. Згодом ця концепція трансформувалася в концепцію «багатопольярності», одним із найстійкіших прихильників якої стала Індія. Азіатські країни почали наполегливо захищати свої права та інтереси на міжнародній арені, і сьогодні дві найбільші азіатські держави – Індія та Китай кидають виклик американському домінуванню не лише у своєму регіоні, але й у світі загалом. Стаття підкреслює зміни у світовій політичній та економічній системі та роль Індії у цих змінах, відображаючи

перехід від політики невтручання до активної участі у формуванні багатопольярного світу. Індія, яка колись була прихильником політики неприєднання, тепер є важливим гравцем у багатопольярному світі, підтримуючи співпрацю з Китаєм у рамках групи RIC, сприяючи стабільності та розвитку на міжнародній арені [5].

Дослідження «Фінансова інклюзія: роль фінтеху та цифрових фінансових послуг в Індії» аналізує вплив фінтеху та цифрових фінансових послуг на фінансове включення в Індії. На думку авторів дослідження системи безготівкових платежів стають дедалі популярнішими, оскільки люди переходять від використання готівки до безготівкових систем у процесі глобалізації ринків і розвитку банківського сектору. Безготівкові системи є не лише необхідністю, а й вимогою сучасності. Зусилля, спрямовані на сприяння фінансовій інклюзії в Індії протягом останніх років, дали неоднозначні результати. Ефективна політика та нормативно-правові акти значно розширили доступ до банківських рахунків. Проте доступ до офіційних фінансових послуг за межами ощадних рахунків залишається складним. Нещодавні урядові ініціативи щодо демонетизації та переходу до безготівкових розрахунків стимулюють інновації у фінансовому секторі та появу нових учасників. Зміни до Закону «Про банки і банківську діяльність» демонструють наміри уряду, Резервного банку Індії та банківських установ забезпечити стале економічне зростання через створення надійної банківської та фінансової інфраструктури. Зміцнення довіри до фінансової галузі є першорядним завданням для подальшого зростання економіки Індії. Нові технології ставлять перед банками та регуляторами низку викликів, зокрема у сфері безпеки. В умовах зростання кібершахрайства регулятори та банкіри повинні співпрацювати, щоб забезпечити належний контроль і захист. Потужні урядові ініціативи спростили доступ до фінансових продуктів для людей, які не мають банківських рахунків. Платіжні оператори демонструють переваги мобільних банківських рішень, а традиційні банківські установи впроваджують інноваційні мобільні банківські рішення для проникнення в сільські райони Індії. За підтримки уряду провідні

технологічні компанії активно взаємодіють із сільським населенням, інформуючи їх про різноманітні фінансові продукти та забезпечуючи правильне інвестування їхніх доходів. Це сприяє підвищенню фінансової грамотності та розширенню доступу до фінансових послуг, що є ключовим фактором для сталого економічного зростання Індії [6].

Стаття "Зростання з впливом торгівлі імпортом та експортом в Індії" досліджує взаємозв'язок між міжнародною торгівлею та економічним зростанням в Індії, зокрема, зосереджуючись на імпорті та експорті. У дослідженні використовуються комплексний аналіз даних та статистичні методи для надання деталізованого розуміння того, як торгові патерни Індії вплинули на її загальний економічний розвиток. Воно досліджує вплив імпорту на внутрішні галузі, аналізуючи як позитивні ефекти, такі як доступ до нових технологій, так і негативні наслідки, такі як конкуренція з іноземними виробниками. Аналогічно, дослідження аналізує внесок експорту в економічне зростання, досліджуючи динаміку доступу до глобальних ринків та конкурентоспроможність. Висновки проливають світло на важливі політичні імплікації, що дозволяє політикам приймати обґрунтовані рішення для використання торгового потенціалу Індії, одночасно мінімізуючи ризики. Загалом, це дослідження надає цінні інсайти щодо того, як Індія може стратегічно використовувати свою торговельну діяльність для стійкого зростання та соціально-економічного розвитку [7].

Отже, проаналізовані у першому розділі результати попередніх досліджень свідчать про те, що Китай та Індія займають ключові позиції у глобальній економічній та політичній системі. Китай активно адаптується до глобальних викликів через стратегію економічної незалежності, тоді як Індія балансує між впливом США та економічною співпрацею з Китаєм. Обидві країни прагнуть до зміцнення своїх внутрішніх ринків та інфраструктури для забезпечення стійкого економічного зростання. Індія також активно використовує фінтех та цифрові фінансові послуги для підвищення фінансової інклюзії, що є важливим аспектом її економічного розвитку.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ПОЗИЦІЙ ІНДІЇ ТА КИТАЮ

2.1. Особливості формування поточних рахунків платіжних балансів Індії та Китаю

На сьогоднішній день торгівля Китаю переживає складний період. Основні моменти включають такі аспекти:

1. Експорт та Імпорт: у травні 2024 року торгівельний профіцит Китаю зменшився до 58,55 мільярдів дол. порівняно з 78,43 мільярдами дол. у тому ж періоді попереднього року. Це відбулося через значне скорочення експорту на 7,5%, тоді як імпорт знизився менше очікувань [8].

2. Автомобільна промисловість: Китай став найбільшим експортером автомобілів у світі, випередивши Японію. У 2023 році експорт автомобілів зріс на 63,7%, досягнувши 4,1 мільйона одиниць. Значний внесок у цей ріст забезпечило постачання до Росії, куди було експортовано 840,000 автомобілів [9].

3. Чиста енергетика: Китай домінує у виробництві сонячних панелей та вітрових турбін, забезпечуючи основні компоненти для глобального ринку [9].

4. Політичні та економічні відносини: відносини з США залишаються напруженими. Незважаючи на стабілізацію після саміту президентів Байдена і Сі Цзіньпіна, фундаментальні протиріччя щодо торгівлі, національної безпеки і прав людини залишаються невирішеними. Обидві сторони намагаються уникати ескалації конфліктів, проте суттєвих зрушень у відносинах немає [8].

5. Стратегічні торгівельні угоди: Китай активно просуває вільні торговельні угоди (FTA), особливо з країнами-учасниками ініціативи "Пояс і шлях". Наразі Китай має угоди з 29 країнами, які покривають близько 40%

експорту країни, та продовжує укладати нові угоди, що підкреслює стратегічний поворот до партнерів, які підтримують китайські економічні інтереси [9].

Ці фактори свідчать про те, що Китай адаптується до нових глобальних умов, одночасно намагаючись зміцнити свої економічні позиції через розширення стратегічних торгівельних зв'язків.

Проаналізуємо далі стан поточного рахунку Китаю. На рисунку 2.1 представлені основні статті рахунку поточних операцій Китаю за 2018-2023 роки.

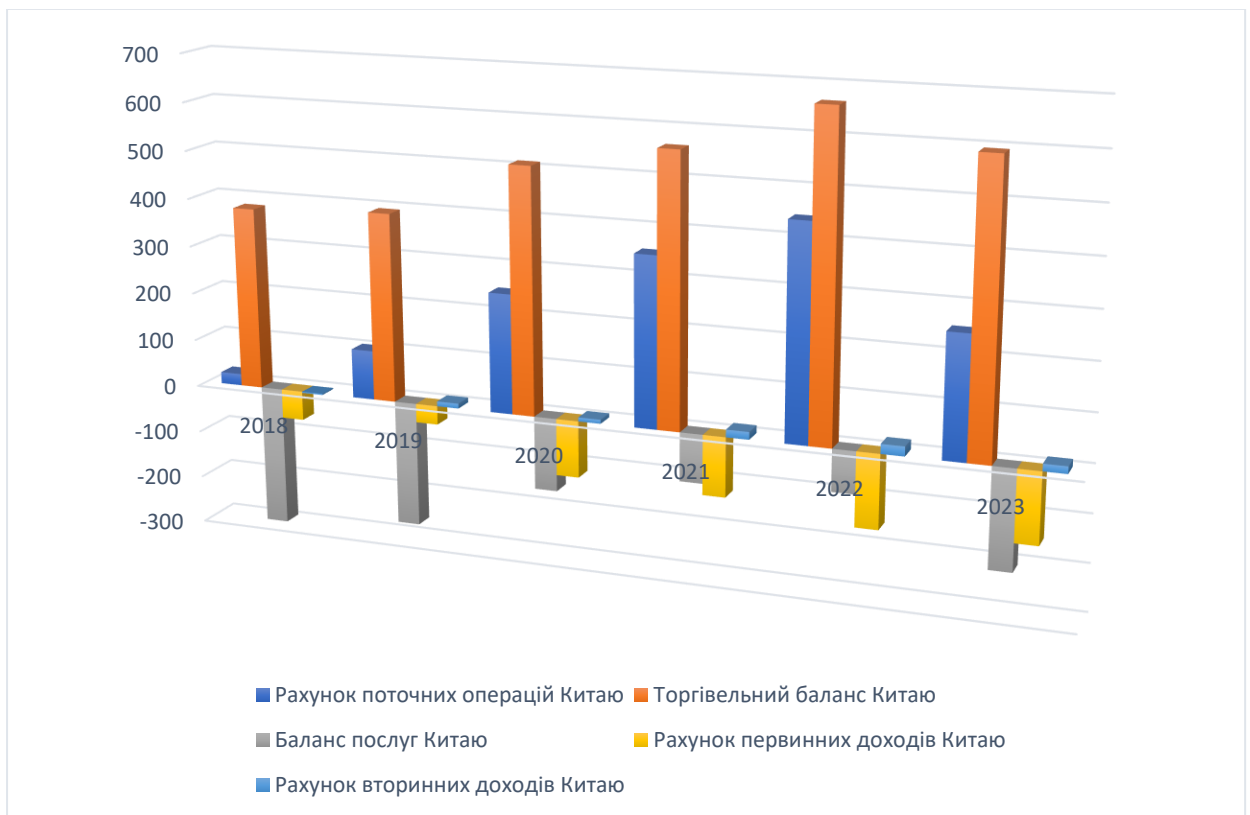

Рис. 2.1 Динаміка основних статей рахунку поточних операцій Китаю в 2018-2023 рр. у млн. дол. США

Джерело: складено автором на основі даних [10, 12, 18].

Рахунок поточних операцій Китаю протягом усього розглянутого періоду є позитивним. Це вказує на те, що країна має можливість багато інвестувати в інші країни.

**Динаміка торгівлі Китаю в 2018-2023 роках,
у мільйонах доларів США**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Поточний рахунок	24131	102910	248836	352886	443374	252987
Торгівельний баланс	380074	392993	511103	562706	665049	593896
Експорт	2417443	2386640	2510015	3215838	3346825	3179193
Імпорт	2037369	1993647	1998912	2653132	2681775	2585296
Баланс послуг	-292168	-261149	-152530	-101212	-87440	-207833
Експорт	233567	244359	228883	339393	372495	332055
Імпорт	525735	505508	381414	440605	459935	539888

Джерело: складено автором на основі даних [10, 12, 18].

Результати дослідження свідчать про те, що торгівля Китаю за останні шість років демонструє значні зміни, які відображають як внутрішні економічні перетворення, так і глобальні економічні тенденції.

Так, поточний рахунок Китаю зазнав значних коливань протягом аналізованого періоду. Зростання у 2021 та 2022 роках свідчить про збільшення позитивного балансу за рахунок експорту. Однак у 2023 році спостерігається зниження до 253 млрд. дол., що може вказувати на певні виклики в міжнародній торгівлі.

Торгівельний баланс Китаю стабільно зростав до 2022 року, коли він досягнув 665 млрд. дол. Це свідчить про те, що експорт значно перевищував імпорт, що забезпечило стабільне зростання національної економіки. У 2023 році спостерігається незначне зниження до 594 млрд. дол., що може бути пов'язане з глобальними економічними умовами та внутрішніми ринковими змінами.

Експорт Китаю зростав протягом аналізованого періоду, досягаючи піку у 2022 році з 3347 млрд. дол. Цей приріст можна пояснити зростанням попиту на китайські товари та успіхами у виробничих секторах. У 2023 році експорт дещо знизився до 3179 млрд. дол., що може бути пов'язано зі змінами в глобальних ланцюгах постачання та торговими бар'єрами.

Імпорт також зростає, досягаючи піку в 2022 році з 2682 млрд. дол. Це відображає збільшення внутрішнього попиту та розширення споживчого ринку. У 2023 році імпорт трохи знизився до 2585 млрд. дол., що може бути пов'язано з уповільненням економічного зростання.

Баланс послуг постійно залишався негативним, що свідчить про те, що Китай більше витрачає на імпорт послуг, ніж отримує від їх експорту. Це може бути пов'язано з високими витратами на іноземні послуги, такі як освіта, туризм і фінансові послуги.

Експорт послуг зростає до 2022 року, досягаючи 372 млрд. дол., що свідчить про зростання китайського сектора послуг. Проте у 2023 році експорт дещо знизився до 332 млрд. дол. Імпорт послуг знизився у 2020 році, ймовірно через пандемію COVID-19, але потім почав відновлюватися і зріс до 540 млрд. дол. у 2023 році.

Дані свідчать про те, що Китай залишається потужним гравцем у глобальній торгівлі, зі стабільним зростанням експорту та імпорту. Торгівельний баланс та поточний рахунок свідчать про позитивну динаміку, хоча баланс послуг залишається негативним. Високий рівень експорту показує сильну позицію Китаю в глобальній економіці, тоді як імпорт відображає зростаючий внутрішній попит.

Проаналізуємо далі стан поточного рахунку Індії. На рисунку 2.2 представлені основні статті рахунку поточних операцій Індії за 2018-2023 роки.

Результати дослідження свідчать про те, що поточний рахунок Індії показує значні коливання протягом 2018-2023 років. Найбільший дефіцит спостерігався у 2022 році на рівні -79,051 млрд. дол. Позитивний баланс був зафіксований лише у 2020 році, що стало результатом глобального економічного спаду та обмежень на імпорт через пандемію COVID-19.

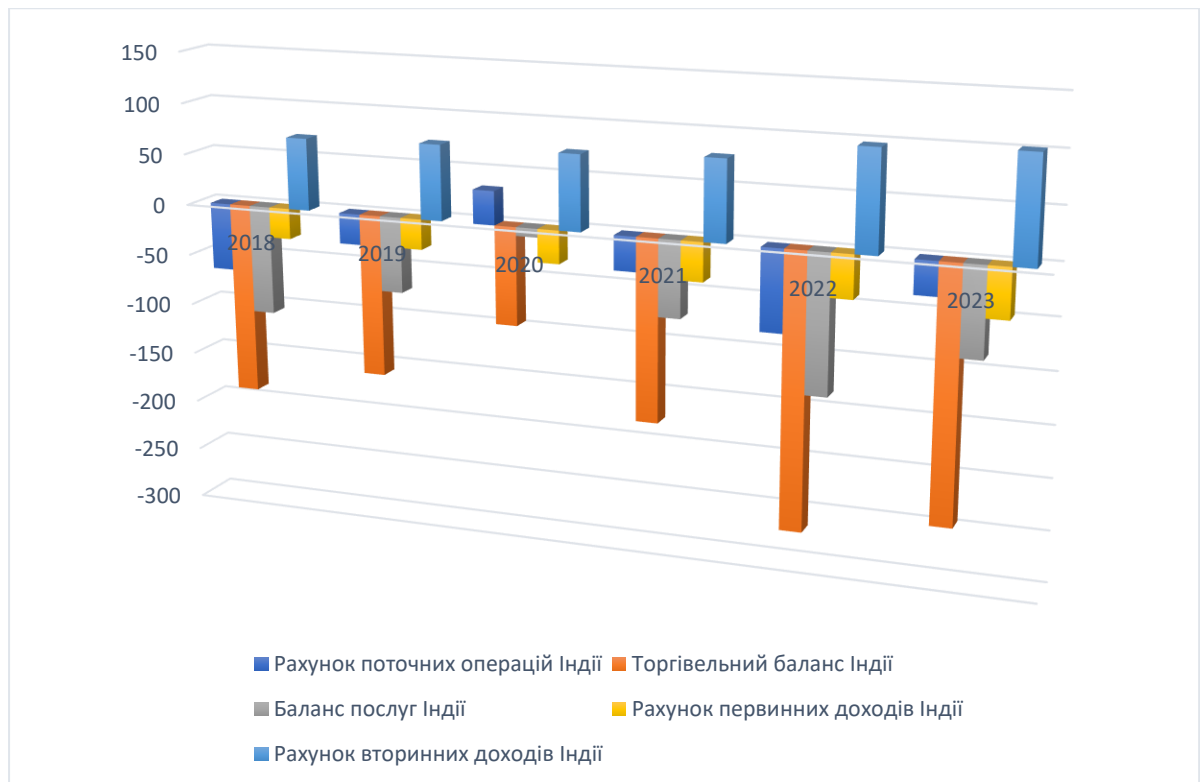

Рис. 2.2 Динаміка основних статей рахунку поточних операцій Індії в 2018-2023 рр. у млн. дол. США

Джерело: складено автором на основі даних [11, 13, 19].

Торгівельний баланс Індії залишався від'ємним протягом всього аналізованого періоду, що свідчить про те, що імпорт перевищував експорт. Найбільший дефіцит зафіксований у 2022 році (-267,188 млрд. дол.), коли імпорт досяг свого піку. Це вказує на зростаючий внутрішній попит та збільшення витрат на імпорт товарів.

Таблиця 2.2

**Динаміка торгівлі Індії в 2018-2023 роках,
у мільйонах доларів США**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Поточний рахунок	-65599	-29763	32730	-33422	-79051	-32336
Торгівельний баланс	-186692	-157678	-95450	-176721	-267188	-245418
Експорт	332087	331272	281545	402424	458272	435682
Імпорт	518779	488950	376995	579145	725460	681101
Баланс послуг	80774	84226	87108	102681	132527	159157
Експорт	204956	214762	203145	240655	309371	337542
Імпорт	124182	130535	116037	137974	176844	178385

Джерело: складено автором на основі даних [11, 13, 19].

Експорт Індії зростав до 2022 року, досягнувши 458,272 млрд. дол., а потім трохи знизився у 2023 році до 435,682 млрд. дол. Імпорт демонстрував стабільне зростання протягом аналізованого періоду, з найбільшим показником у 2022 році (725,460 млрд. дол.), що свідчить про збільшення внутрішнього споживання та попиту на іноземні товари.

Баланс послуг залишався позитивним протягом всього періоду, зростаючи з 80,774 млрд. дол. у 2018 році до 159,157 млрд. дол. у 2023 році. Це вказує на те, що Індія отримувала більше від експорту послуг, ніж витрачала на їх імпорт, що сприяло стабілізації економіки.

Експорт послуг зростав протягом всього аналізованого періоду, з 204,956 млрд. дол. у 2018 році до 337,542 млрд. дол. у 2023 році. Імпорт послуг також зростав, але в менших обсягах, досягнувши 178,385 млрд. дол. у 2023 році. Це свідчить про зростання конкурентоспроможності індійського сектора послуг на міжнародному ринку.

Ці дані показують, що Індія активно розвивається як торговельна держава, проте стикається з викликами у збалансуванні свого торговельного балансу через високий рівень імпорту.

Таблиця 2.3

**Динаміка первинних та вторинних доходів Китаю в 2018-2023 роках,
у мільйонах доларів США**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Сальдо первинних доходів	-61365	-39184	-118192	-124476	-154370	-148242
Надходження первинних доходів	268496	273514	245502	327316	270325	239989
Виплати первинних доходів	329861	312699	363695	451792	424694	388230
Сальдо вторинних доходів	-2410	10250	8455	15868	20135	15166
Надходження вторинних доходів	27757	25907	36019	48794	44506	37489
Виплати вторинних доходів	30167	15657	27563	32927	24370	22323

Джерело: складено автором на основі даних [14, 16].

Первинні доходи охоплюють заробітну плату, доходи від інвестицій, відсоткові доходи та інші подібні надходження. Сальдо первинних доходів Китаю залишалось негативним протягом 2018-2023 років, що вказує на те, що виплати за первинними доходами значно перевищували надходження.

Сальдо первинних доходів знизилось з -61,365 млрд. дол. у 2018 році до -154,370 млрд. дол. у 2022 році, що свідчить про зростання виплат порівняно з надходженнями. У 2023 році сальдо трохи покращилося до -148,242 млрд. дол., але все ще залишалось значно негативним. Надходження первинних доходів коливалися протягом аналізованого періоду, досягнувши максимуму в 2021 році (327,316 млрд. дол.) і зменшившись до 239,989 млрд. дол. у 2023 році. Виплати первинних доходів стабільно зростали до 2021 року (451,792 млрд. дол.), після чого почали знижуватися, але залишалися високими - 388,230 млрд. дол. у 2023 році.

Вторинні доходи включають перекази коштів, міжнародну допомогу та інші трансферти. Сальдо вторинних доходів було позитивним з 2019 року, що свідчить про те, що надходження за вторинними доходами перевищували виплати.

Сальдо вторинних доходів покращилося з -2,410 млрд. дол. у 2018 році до 20,135 млрд. дол. у 2022 році. У 2023 році воно знизилось до 15,166 млрд. дол., але залишилось позитивним.

Надходження вторинних доходів зростали протягом всього періоду, досягнувши максимуму в 2021 році (48,794 млрд. дол.), а потім зменшилися до 37,489 млрд. дол. у 2023 році. Виплати вторинних доходів значно коливалися, зменшившись з 30,167 млрд. дол. у 2018 році до 22,323 млрд. дол. у 2023 році.

Дані показують, що Китай має значний дефіцит у первинних доходах через великі виплати іноземним інвесторам та працівникам. Водночас, у вторинних доходах спостерігається позитивний баланс, що свідчить про надходження трансфертів та міжнародної допомоги, які перевищують відповідні виплати. Ці тенденції відображають складну економічну динаміку

Китаю, зокрема його взаємодію з міжнародними фінансовими ринками та глобальними економічними структурами.

Таблиця 2.4

**Динаміка первинних та вторинних доходів Індії в 2018-2023 роках,
у мільйонах доларів США**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Сальдо первинних доходів	-29757	-29378	-32045	-37620	-41709	-47982
Надходження первинних доходів	21381	23348	22599	23712	27178	37608
Виплати первинних доходів	51137	52725	54643	61332	68887	85590
Сальдо вторинних доходів	70075	73067	73117	78237	97319	101907
Надходження вторинних доходів	76763	80742	79973	86512	107690	115444
Виплати вторинних доходів	6688	7675	6856	8275	10371	13537

Джерело: складено автором на основі даних [15, 17].

Результати дослідження свідчать про те, що Індія постійно має від'ємне сальдо первинних доходів протягом 2018-2023 років. Це означає, що країна більше виплачує первинних доходів, ніж отримує.

Сальдо первинних доходів значно зросло з -29,757 млрд. дол. у 2018 році до -47,982 млрд. дол. у 2023 році. Це свідчить про збільшення негативного балансу. Надходження первинних доходів показали помірне зростання, особливо у 2023 році, коли вони досягли 37,608 млрд. дол. Виплати первинних доходів зросли значно більше, збільшившись з 51,137 млрд. дол. у 2018 році до 85,590 млрд. дол. у 2023 році.

Це свідчить про те, що Індія має великий обсяг зобов'язань перед іноземними інвесторами та працівниками, що впливає на загальний негативний баланс первинних доходів.

Сальдо вторинних доходів Індії залишалось позитивним протягом всього аналізованого періоду, що свідчить про те, що надходження перевищували виплати. Сальдо вторинних доходів зросло з 70,075 млрд. дол. у 2018 році до

101,907 млрд. дол. у 2023 році. Це вказує на збільшення обсягу чистих надходжень. Надходження вторинних доходів також зростали протягом усього періоду, досягнувши 115,444 млрд. дол. у 2023 році. Виплати вторинних доходів показали стабільне зростання, але залишалися відносно низькими у порівнянні з надходженнями, збільшившись з 6,688 млрд. дол. у 2018 році до 13,537 млрд. дол. у 2023 році.

Ці дані підкреслюють важливість переказів та інших трансфертів для економіки Індії, які забезпечують значний потік доходів у країну та допомагають компенсувати дефіцит у первинних доходах.

Отже, результати дослідження, проведеного у підрозділі 2.1, свідчать про те, що Китай демонструє позитивне сальдо поточного рахунку протягом всього періоду, що свідчить про те, що експорт перевищує імпорт і первинні доходи. Навпаки, Індія більшу частину періоду має негативне сальдо поточного рахунку, що вказує на перевищення імпорту та виплат первинних доходів над експортом і надходженнями.

Стабільний позитивний поточний рахунок Китаю свідчить про конкурентоспроможність на світовому ринку та значні експортні потоки. Негативне сальдо поточного рахунку Індії відображає вразливість до зовнішніх фінансових потоків і необхідність зменшення імпортової залежності та збільшення експорту.

2.2. Динаміка та структура фінансових рахунків Індії та Китаю

Фінансовий рахунок платіжного балансу відображає транзакції з фінансовими активами та зобов'язаннями між резидентами та нерезидентами країни. У цьому підрозділі будуть розглянуті основні аспекти фінансових рахунків платіжних балансів Індії та Китаю. Під час аналізу сальдо інвестицій в усіх таблицях та рисунках підрозділу буде підраховуватись як різниця між припливом та відпливом інвестицій з країни.

З початку проаналізуємо стан балансу прямих інвестицій країн, дані за якими наведені у таблиці 2.5.

**Динаміка прямих іноземних інвестицій Індії та Китаю
за 2018-2023 роки, у млн. дол.**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Сальдо ПІІ для Індії	30700	37470	53240	27489	35408	14838
Відплив ПІІ з Індії	11418	13141	11123	17239	14532	13328
Приплив ПІІ в Індію	42117	50611	64362	44727	49940	28166
Сальдо ПІІ для Китаю	92338	50260	99375	165277	-19846	-142574
Відплив ПІІ з Китаю	143027	136910	153721	178798	210050	185301
Приплив ПІІ в Китай	235365	187170	253096	344075	190204	42728

Джерело: складено автором на основі даних [20, 21].

Результати проведеного аналізу свідчать про те, що сальдо прямих іноземних інвестицій в Індії коливалося протягом аналізованого періоду, досягнувши піку в 2020 році (53,240 млрд. дол.), але значно знизилося в 2023 році до 14,838 млрд. дол. Це свідчить про значні коливання у припливі та відпливі інвестицій.

Графічний аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій Індії та Китаю за 2018-2023 роки наведено на рисунку 2.3.

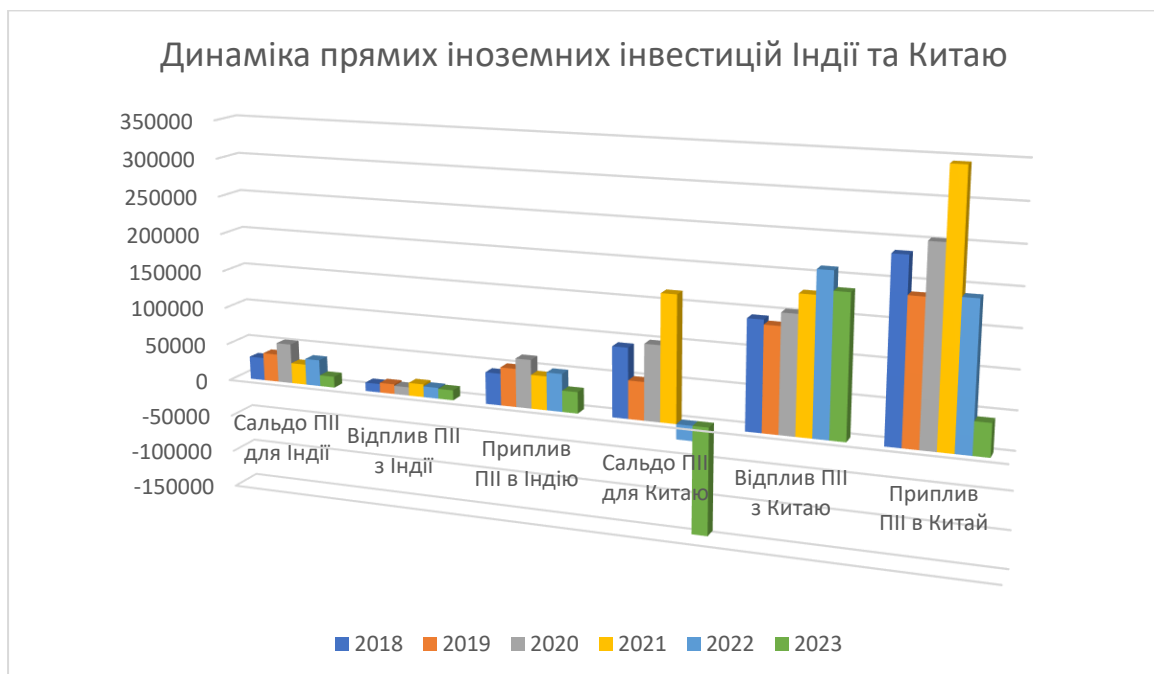

Рис. 2.3. Порівняння динаміки прямих іноземних інвестицій Індії та Китаю за 2018-2023 роки, у млн. дол.

Джерело: складено автором на основі даних [20, 21].

Відплив ПІІ з Індії залишався відносно стабільним протягом аналізованого періоду з невеликими коливаннями. Найвищий показник був у 2021 році (17,239 млрд. дол.), а найнижчий – у 2020 році (11,123 млрд. дол.).

Приплив ПІІ в Індію також коливався, досягаючи максимуму в 2020 році (64,362 млрд. дол.) і знижуючись до 28,166 млрд. дол. у 2023 році. Це може вказувати на зміну інвестиційної привабливості Індії в умовах глобальних економічних умов.

Сальдо ПІІ в Китаї показує значне зниження в останні роки. З високого показника в 2021 році (165,277 млрд. дол.) воно різко знизилося до від'ємного значення в 2022 році (-19,846 млрд. дол.) і ще більше в 2023 році (-142,574 млрд. дол.). Це свідчить про суттєві зміни в інвестиційних потоках.

Відплив ПІІ з Китаю стабільно зростає, досягаючи піку в 2022 році (210,050 млрд. дол.), але дещо знизився в 2023 році до 185,301 млрд. дол. Це відображає зростання китайських інвестицій за кордоном.

Приплив ПІІ в Китай досяг свого піку в 2021 році (344,075 млрд. дол.), але потім різко знизився до 42,728 млрд. дол. у 2023 році. Це пов'язано з посиленням регуляторних заходів, геополітичними напруженостями та іншими факторами, що впливають на інвестиційний клімат в країні.

Результати дослідження свідчать про різну динаміку прямих іноземних інвестицій в Індії та Китаї. Індія демонструє більш стабільні, хоча і коливальні, показники припливу та відпливу ПІІ. Китай, навпаки, зазнав значних змін, особливо у 2022 та 2023 роках, зі значним зниженням припливу інвестицій та збільшенням їх відпливу. Це підкреслює різні економічні та політичні фактори, що впливають на ці дві країни в глобальному контексті.

Таким чином, з 2022 року Китай став донором ПІІ.

У таблиці 2.6 наведені дані щодо динаміки портфельних іноземних інвестицій Індії та Китаю за 2018-2023 роки.

**Динаміка портфельних іноземних інвестицій Індії та Китаю
за 2018-2023 роки, у млн. дол.**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Сальдо портфельних інвестицій для Індії	-9598	24584	15112	5718	-18703	31025
Відплив портфельних інвестицій з Індії	-1720	2180	681	2689	1174	434
Приплив портфельних інвестицій в Індію	-11318	26764	15793	8408	-17529	31459
Сальдо портфельних інвестицій для Китаю	106874	57948	95539	51366	-289054	-63244
Відплив портфельних інвестицій з Китаю	53507	89419	151236	125262	180074	77301
Приплив портфельних інвестицій в Китай	160381	147366	246775	176628	-108980	14057

Джерело: складено автором на основі даних [22, 23].

Результати проведеного аналізу свідчать про те, що Індія мала негативне сальдо портфельних інвестицій у 2018 та 2022 роках, що свідчить про більший відтік капіталу у ці роки. В 2019, 2020 та 2023 роках сальдо було позитивним, з найбільшим показником у 2023 році (31,025 млрд. дол.), що вказує на значний приплив капіталу.

Відплив інвестицій з Індії коливався, з найбільшим показником у 2021 році (2,689 млрд. дол.) і найменшим у 2018 році (-1,720 млрд. дол.). Загалом, відтік капіталу був відносно стабільним.

Приплив інвестицій в Індію зазнав значних коливань, з негативними значеннями у 2018 та 2022 роках. Найбільший приплив був зафіксований у 2023 році (31,459 млрд. дол.), що свідчить про підвищений інтерес інвесторів до індійського ринку.

Китай мав позитивне сальдо портфельних інвестицій до 2021 року, з найбільшим показником у 2018 році (106,874 млрд. дол.). У 2022 та 2023 роках сальдо стало негативним, що вказує на значний відтік капіталу, особливо у 2022 році (-289,054 млрд. дол.).

Графічний аналіз динаміки портфельних іноземних інвестицій Індії та Китаю за 2018-2023 роки наведено на рисунку 2.4.

Рис. 2.4. Порівняння динаміки портфельних іноземних інвестицій Індії та Китаю за 2018-2023 роки, у млн. дол.

Джерело: складено автором на основі даних [22, 23].

Відплив інвестицій з Китаю постійно зростав до 2022 року, досягнувши 180,074 млрд. дол., після чого знизився до 77,301 млрд. дол. у 2023 році.

Приплив інвестицій в Китай також зростав до 2020 року (246,775 млрд. дол.), але потім різко знизився у 2022 році (-108,980 млрд. дол.) і продовжував залишатися на низькому рівні в 2023 році (14,057 млрд. дол.).

Результати аналізу показують, що Індія та Китай мали різну динаміку портфельних інвестицій протягом аналізованого періоду: Індія демонструє відносно стабільний приплив портфельних інвестицій з певними коливаннями, що свідчить про поступове зростання інтересу інвесторів до ринку; Китай спочатку мав великий приплив інвестицій, але останні два роки показали значний відтік, що пов'язано з регуляторними змінами та геополітичними факторами, що впливають на інвестиційний клімат.

Ці відмінності відображають різні економічні та політичні умови, що впливають на дві найбільші економіки Азії.

**Динаміка інших іноземних інвестицій Індії та Китаю
за 2018-2023 роки, у млн. дол.**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Сальдо інших інвестицій Індії	38942	21422	1764	72708	39444	32847
Надання кредитів з Індії	62791	59932	61549	63641	78431	98225
Отримання кредитів в Індію	101732	81354	63313	136349	117876	131072
Сальдо інших інвестицій Китаю	-20376	-98545	-245239	-257240	64783	3416
Надання кредитів з Китаю	141803	54886	336314	419701	-155789	-44106
Отримання кредитів в Китай	121427	-43659	91074	162461	-91006	-40690

Джерело: складено автором на основі даних [24, 25].

Як свідчать результати аналізу, сальдо інших інвестицій в Індії показує значні коливання. З позитивних показників у 2018 році (38,942 млрд. дол.) сальдо зменшилося до 1,764 млрд. дол. у 2020 році, але потім знову зросло до 72,708 млрд. дол. у 2021 році. В 2023 році сальдо становило 32,847 млрд. дол.

Графічний аналіз динаміки інших іноземних інвестицій Індії та Китаю за 2018-2023 роки наведено на рисунку 2.5.

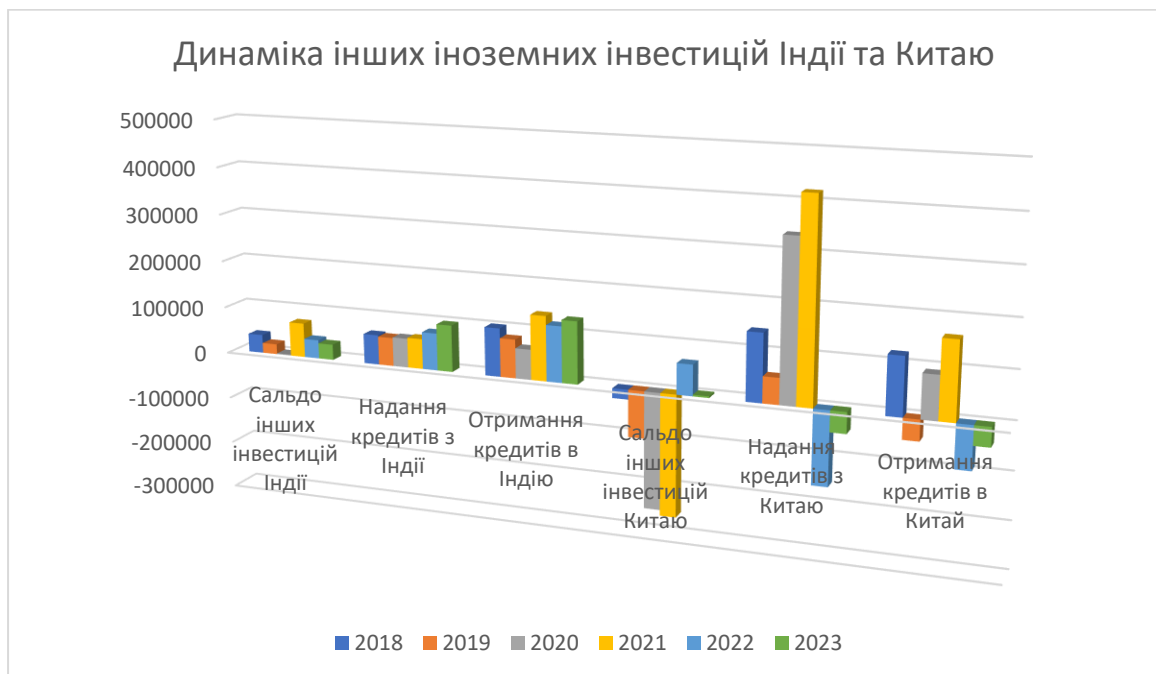

Рис. 2.5. Порівняння динаміки інших іноземних інвестицій Індії та Китаю за 2018-2023 роки, у млн. дол.

Джерело: складено автором на основі даних [24, 25].

Надання кредитів з Індії постійно зростало, досягнувши максимуму у 2023 році (98,225 млрд. дол.). Це свідчить про збільшення активності Індії на міжнародних кредитних ринках.

Отримання кредитів в Індію також зростало, з найвищим показником у 2021 році (136,349 млрд. дол.). Це відображає збільшення зовнішнього фінансування та інвестицій в індійську економіку.

Сальдо інших інвестицій у Китаї значно коливалося, з великими негативними значеннями у 2020 та 2021 роках (-245,239 млрд. дол. та -257,240 млрд. дол. відповідно). У 2022 році сальдо стало позитивним (64,783 млрд. дол.), але у 2023 році знову знизилося до 3,416 млрд. дол.

Надання кредитів з Китаю демонструє значні коливання. У 2020 та 2021 роках спостерігався різкий ріст (336,314 млрд. дол. та 419,701 млрд. дол. відповідно), але в 2022 та 2023 роках показники стали негативними, що може вказувати на повернення частини кредитів або зниження кредитування.

Отримання кредитів в Китай також показує значні коливання. Після піку у 2021 році (162,461 млрд. дол.), у 2022 та 2023 роках показники були негативними (-91,006 млрд. дол. та -40,690 млрд. дол. відповідно), що може вказувати на погашення зобов'язань або зниження притоку зовнішнього фінансування.

Результати аналізу свідчать про різні динаміки інших іноземних інвестицій в Індії та Китаї: Індія демонструє відносно стабільне зростання як надання, так і отримання кредитів, з позитивним сальдо інших інвестицій у більшості років; Китай показує значні коливання у сальдо інших інвестицій, з великими негативними значеннями у певні роки, що відображає значну активність Китаю у зовнішньому кредитуванні та запозиченнях.

Ці відмінності підкреслюють різні економічні стратегії та виклики, з якими стикаються ці дві великі економіки в глобальному контексті.

Графічний аналіз сальдо фінансових рахунків Індії та Китаю за 2018-2023 роки наведено на рисунку 2.6.

Рис. 2.6. Порівняння динаміки сальдо фінансових рахунків Індії та Китаю за 2018-2023 роки, у млн. дол.

Джерело: складено автором на основі даних [26, 27].

Фінансовий рахунок Індії показує значні коливання протягом аналізованого періоду. Позитивні значення вказують на приплив капіталу, тоді як негативні свідчать про відтік капіталу.

Фінансовий рахунок Китаю показує тенденцію до значного відтоку капіталу в останні роки, що вказує на зміни у фінансових потоках та стратегіях китайських інвесторів, яке вивозять інвестиції за кордон.

Отже, результати аналізу свідчать про те, що фінансові рахунки Індії та Китаю за 2018-2023 роки демонструють різні тенденції: Індія загалом має позитивний фінансовий рахунок, що свідчить про приплив капіталу. Значні коливання можуть бути наслідком змін у глобальній економіці та внутрішніх економічних умов; Китай показує тенденцію до значного відтоку капіталу в останні роки, що зумовлено різними внутрішніми та зовнішніми факторами, включаючи регуляторні зміни і геополітичні напруженості, та стимулами, які надає влада, для збільшення обсягів китайських іноземних інвестицій за кордоном.

2.3 Модулювання факторів, які впливають на приплив ПІІ в економіки Індії та Китаю

У зв'язку з тим, що прямі іноземні інвестиції істотним чином стимулюють економічний розвиток країн у підрозділі 2.3 визначимо чинники, які впливають на приплив ПІІ в економіки Індії та Китаю.

У підрозділі запропоновано регресійну модель для Китаю та Індії для дослідження впливу макроекономічних змінних, таких як інфляція (I), обмінний курс (E) та валовий внутрішній продукт (Y), на прямі іноземні інвестиції у випадку Китаю. Для аналізу Індії використовуються дані про інфляцію (I), обмінний курс (E) та грошова маса до ВВП (M).

Таблиця 2.8.

Зведення для моделі по Китаю

Модель	R	R ²	Скоригований R ²	Стандартна помилка
1	0,993	0,986	0,984	5,39955

Джерело: підраховано автором на основі даних [28-32].

Коефіцієнт детермінації показує ступінь пояснення залежної змінної вибраними незалежними змінними. Проаналізувавши коефіцієнти з таблиці 2.8, можна дійти висновку, що у зв'язку з тим, що коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,986$, тому адекватність моделі у цілому є високою.

Таблиця 2.9

Коефіцієнти регресійної моделі по Китаю

Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизований коефіцієнт	Коефіцієнт Стьюдента	Помилка
	Бета	Стандартна похибка			
Константа	149,689	18,021		8,306	0,000
I	7,210E-5	0,000	0,13	0,475	0,640
E	-12,949	2,237	-0,243	-5,789	0,000
Y	0,006	0,000	0,796	18,806	0,000

Залежна змінна: FDI in – прямі іноземні інвестиції, залучені в економіку Китаю.

Джерело: складено автором на основі даних [28-32].

Основними індикаторами є ВВП та обмінний курс. Це означає, що зі збільшенням ВВП на одне стандартне відхилення ПІІ збільшиться на 0,796 стандартних відхилень. Якщо валютний курс збільшиться на одне стандартне відхилення, ПІІ зменшаться на 0,243 стандартних відхилень. Рівень інфляції має найменший вплив: збільшення інфляції на одне стандартне відхилення призведе до збільшення ПІІ на 0,13 стандартних відхилень.

Отже, після інтерпретації всіх результатів ми отримуємо наступну емпіричну модель:

$$\text{FDI in} = \text{Const} + 0,13 \text{ I} - 0,243 \text{ E} + 0,796 \text{ Y} \quad (2.1)$$

$$(8,306^{***}) (0,475) (-5,789^{***}) (18,806^{***})$$

Адекватність моделі показана:

1) трьома коефіцієнтами зі значимістю 1% (***) та одним не значущим коефіцієнтом.

2) $R^2 = 0,986$ (98,6%) - це означає, що інфляція, валютний курс та внутрішній валовий продукт пояснюють залежну змінну прями інвестиції - на 98,6%.

Дана регресійна модель була оцінена на підставі річних статистичних даних Китаю за період з 2000 року по 2022 років. Показники отримано із бази даних МВФ та World Bank.

Далі побудуємо модель для економіки Індії.

Таблиця 2.10

Зведення для моделі по Індії

Модель	R	R ²	Скоригований R ²	Стандартна помилка
1	0,962	0,925	0,914	7,32650

Джерело: підраховано автором на основі даних [28-31, 33].

Коефіцієнт детермінації показує ступінь пояснення залежної змінної вибраними незалежними змінними. Проаналізувавши коефіцієнти з таблиці 2.10, можна дійти висновку, що у зв'язку з тим, що коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,925$, тому адекватність моделі у цілому є високою.

Коефіцієнти регресійної моделі по Індії

Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизований коефіцієнт	Коефіцієнт Стьюдента	Помилка
	Бета	Стандартна похибка			
Константа	-38,318	15,336		-2,499	0,022
I	-0,242	0,761	-0,025	-0,318	0,754
E	0,833	0,324	0,402	2,573	0,019
M	0,081	0,021	0,592	3,820	0,001

Залежна змінна: FDI in – прямі іноземні інвестиції, залучені в економіку Індії.

Джерело: складено автором на основі даних [28-31, 33].

Основними індикаторами у модулі є грошова маса та обмінний курс. Це означає, що при зростанні грошової маси на одне стандартне відхилення ПІІ зростуть на 0,592 стандартних відхилень. Якщо валютний курс зросте на одне стандартне відхилення, ПІІ збільшиться на 0,402 стандартних відхилень. Співвідношення інфляції до ВВП має найменший вплив: якщо воно зменшиться на одне стандартне відхилення, ПІІ зменшиться на 0,025 стандартних відхилень.

Отже, після інтерпретації всіх результатів ми отримуємо наступну емпіричну модель:

$$FDI\ in = Const - 0,025\ I + 0,402\ E + 0,592Y \quad (2.2)$$

$$(-2,499^{**}) \quad (-0,318) \quad (2,573^{**}) \quad (3,820^{***})$$

Адекватність моделі показана:

- 1) один коефіцієнт зі значимістю 1% (***) та двома коефіцієнтами (***) та один зовсім незначущий.
- 2) $R^2 = 0,925$ (92,5%) - це означає, що інфляція, валютний курс та внутрішній валовий продукт пояснюють залежну змінну прямі інвестиції - на 92,5%.

РОЗДІЛ 3.

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ІНДІЇ ТА КИТАЮ З УКРАЇНОЮ

Торгівельні відносини між Україною Індією та Китаєм мають стратегічне значення, враховуючи економічний потенціал країн.

Так, Україна є важливим постачальником аграрної продукції до Індії. Основними експортними товарами є зернові культури, олія, та інша сільськогосподарська продукція. Індія є одним з найбільших імпортерів українського соняшникового масла. Індія постачає до України значну кількість фармацевтичної продукції. Це допомагає задовольняти потреби українського ринку в доступних та якісних медикаментах.

Україна експортує до Китаю значну кількість сировинних товарів, включаючи зернові культури, руду та металопродукцію. Це є важливим джерелом доходів для української економіки. Китай є головним постачальником технологій та електроніки до України. Це включає широкий спектр товарів від побутової техніки до високотехнологічного обладнання, що сприяє модернізації української інфраструктури.

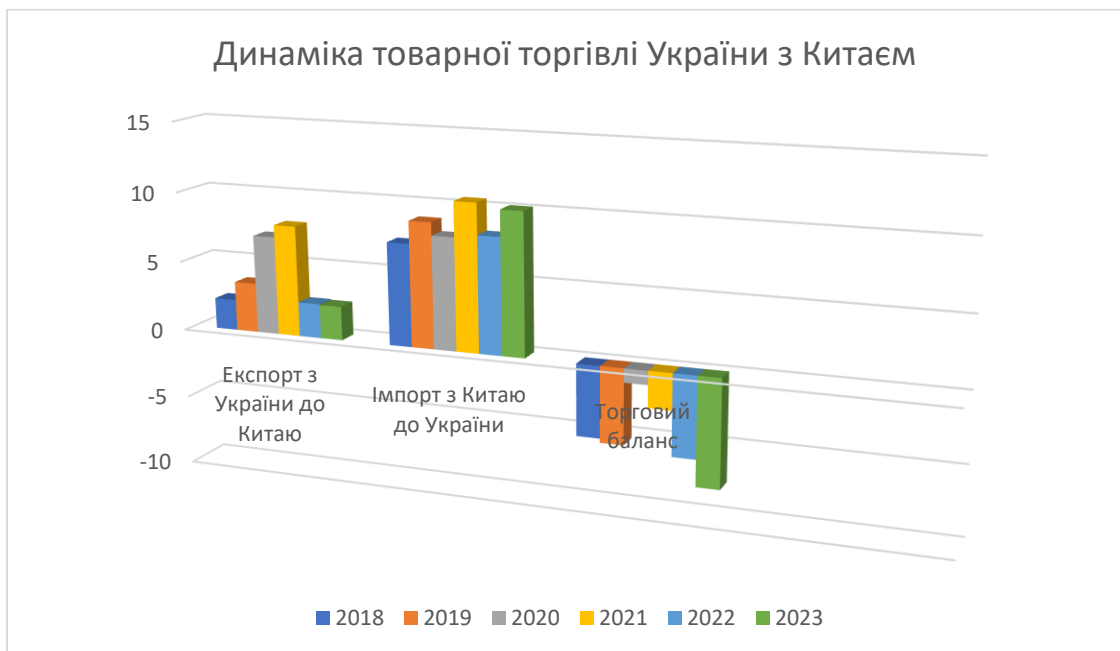

Рис. 3.1. Динаміка товарної торгівлі України з Китаєм за 2018-2023 роки, у млн. дол.

Джерело: складено автором на основі даних [34].

Результати графічного аналізу динаміки товарної торгівлі України з Китаєм за 2018-2023 роки свідчать про те, що експорт з України до Китаю показував значне зростання з 2018 до 2021 років. У 2018 році експорт становив 2,200 млрд. дол., а вже у 2020 році він збільшився більш ніж у три рази, досягнувши 7,002 млрд. дол. Найвищий показник було зафіксовано у 2021 році – 7,886 млрд. дол. Це зростання можна пояснити підвищеним попитом на українську сировину, зокрема зернові культури та метали.

Однак, у 2022 та 2023 роках експорт різко знизився до 2,453 млрд. дол. та 2,404 млрд. дол. відповідно. Це пов'язано з повномасштабною війною Росії проти України.

Імпорт з Китаю до України демонстрував стабільне зростання, зокрема в період з 2018 до 2021 років. У 2018 році імпорт складав 7,297 млрд. дол., і зростав щороку до 10,476 млрд. дол. у 2021 році. Це свідчить про підвищений попит на китайські товари, зокрема електроніку, машини та обладнання, а також текстиль.

У 2022 році імпорт знизився до 8,258 млрд. дол., але знову зріс у 2023 році до 10,130 млрд. дол. Це може вказувати на відновлення економічної активності та зростання попиту на китайські товари.

Торговий баланс між Україною та Китаєм був негативним протягом всього аналізованого періоду. Найменший дефіцит був зафіксований у 2020 році (-0,990 млрд. дол.), що можна пояснити значним зниженням імпорту з Китаю.

Проте, з 2021 року дефіцит знову почав зростати, досягнувши -7,726 млрд. дол. у 2023 році. Це свідчить про те, що імпорт з Китаю значно перевищував експорт, що є наслідком високого попиту на китайські товари та зниженням експорту українських товарів із-за повномасштабної війни Росії проти України.

Графічний аналіз динаміки товарної торгівлі України з Індією за 2018-2023 роки наведено на рисунку 3.2.

Експорт українських товарів до Індії показував стабільні показники з 2018 по 2021 роки, коливаючись в межах від 1,936 млн. дол. у 2020 році до 2,482 млн. дол. у 2021 році. Це зростання можна пояснити збільшенням попиту

на українську продукцію, зокрема сільськогосподарські товари та метали. Проте у 2022 та 2023 роках експорт різко знизився до 889 млн. дол. та 543 млн. дол. відповідно, що пов'язано з економічними та геополітичними факторами, включаючи вплив війни Росії в Україні та глобальні економічні кризи.

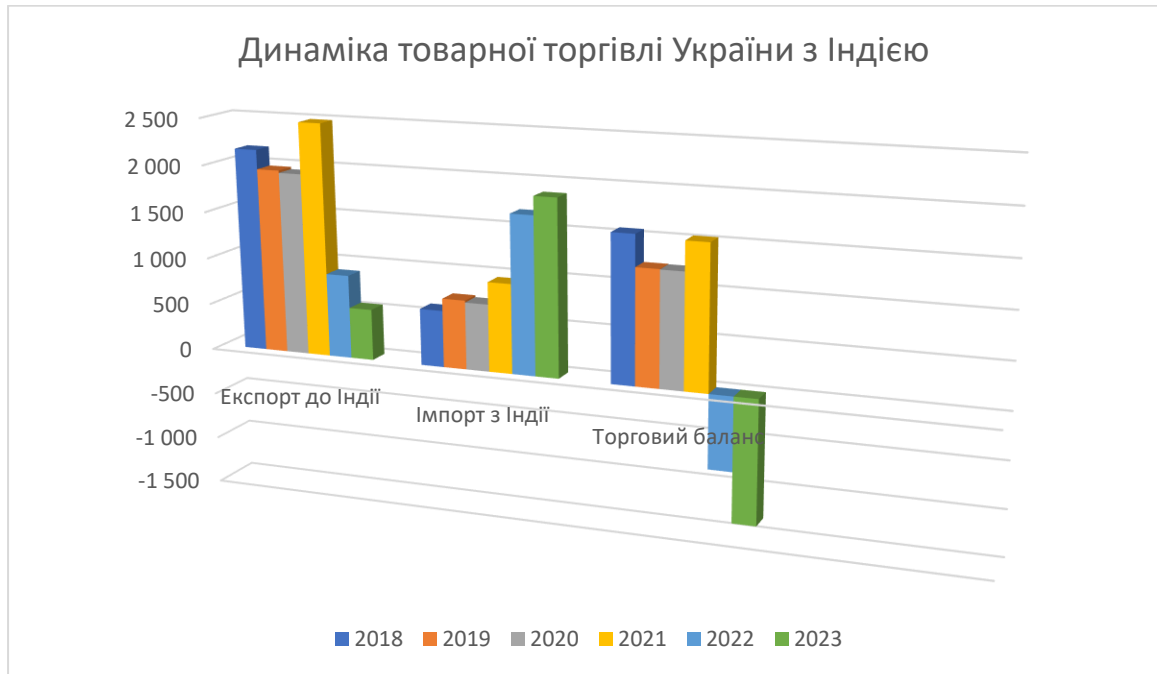

Рис. 3.2. Динаміка товарної торгівлі України з Індією за 2018-2023 роки, у млн. дол.

Джерело: складено автором на основі даних [34].

Імпорт індійських товарів до України показував тенденцію до зростання протягом аналізованого періоду. З 602 млн. дол. у 2018 році він зростав до 1,872 млн. дол. у 2023 році. Це свідчить про збільшення попиту на індійські товари, такі як фармацевтична продукція, текстиль та інші споживчі товари.

Торговий баланс між Україною та Індією залишався позитивним з 2018 по 2021 роки, що свідчить про перевагу експорту над імпортом. Найвищий показник торгового балансу був у 2018 році (1,562 млн. дол.). Проте з 2022 року торговий баланс став негативним, досягнувши -1,329 млн. дол. у 2023 році. Це вказує на зростаючий імпорт і значне зниження експорту із-за повномасштабної агресії Росії.

Графічний аналіз динаміки торгівлі послугами України з Китаєм та Індією за 2018-2021 роки наведено на рисунку 3.3. Нажаль офіційні дані з

торгівлі послугами України з Китаєм та Індією у 2022-2023 роках ще не оприлюднені.

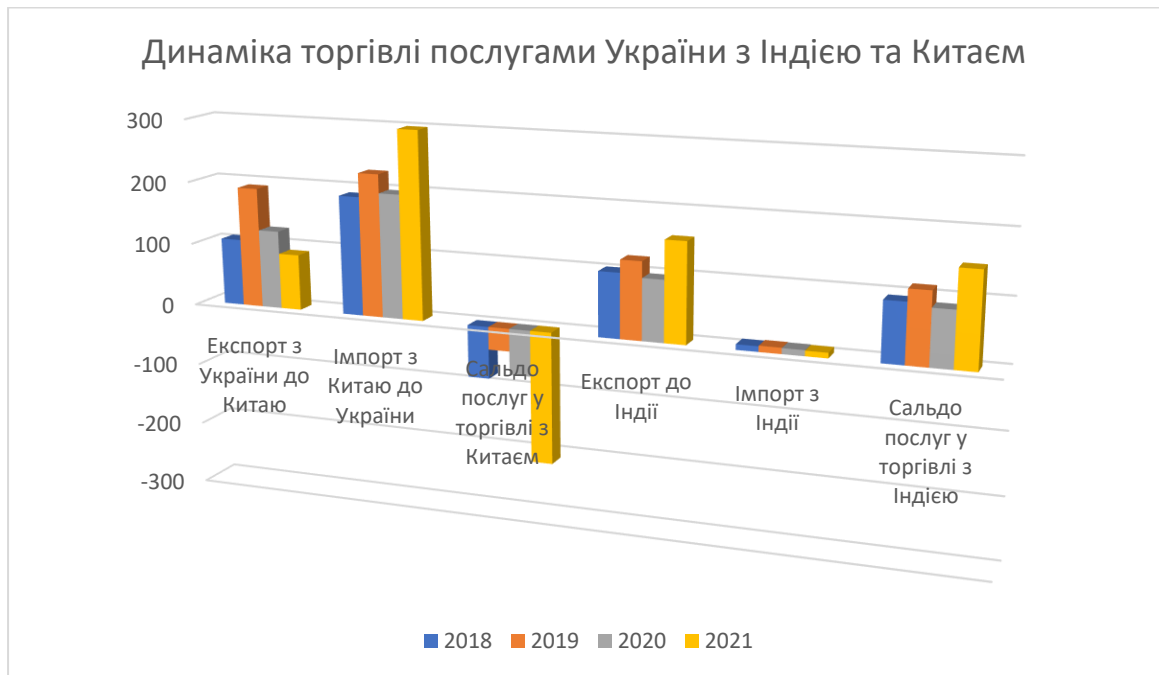

Рис. 3.3. Динаміка торгівлі послугами України з Китаєм та Індією за 2018-2021 роки, у млн. дол.

Джерело: складено автором на основі даних [35].

Динаміка торгівлі послугами України з Китаєм та Індією в період з 2018 по 2021 рік є показовою щодо змін у зовнішньоекономічних відносинах та балансу торгівлі. Розглянемо детально кожен з напрямків.

Експорт послуг до Китаю демонстрував значний ріст у 2019 році, збільшившись майже вдвічі порівняно з 2018 роком. Однак, у 2020 році спостерігалось суттєве падіння до 124,275 млн., а в 2021 році експорт знизився ще більше до 88,583 млн. Імпорт послуг з Китаю постійно зростав протягом аналізованого періоду, зокрема в 2021 році він досяг максимуму у 298,724 млн. Сальдо торгівлі послугами між Україною та Китаєм залишалося негативним протягом усього періоду, з тенденцією до збільшення дефіциту. Найбільший дефіцит був зафіксований у 2021 році, коли він досяг -210,141 млн дол.

Експорт послуг до Індії коливався протягом аналізованого періоду. Зростання було особливо помітним у 2019 та 2021 роках. Імпорт послуг з Індії залишався відносно стабільним, з невеликими коливаннями, не перевищуючи 10 млн дол. за жоден з років. Сальдо торгівлі послугами між Україною та

Індією залишалося позитивним протягом усього періоду, демонструючи загальну тенденцію до збільшення, особливо в 2021 році, коли сальдо досягло 148,089 млн дол.

Таким чином, торгівля послугами між Україною та Китаєм характеризується значним імпортом з Китаю, що призводить до негативного сальдо торгівлі. Найбільший дефіцит спостерігався у 2021 році. Торгівля послугами з Індією має позитивне сальдо протягом усього аналізованого періоду. Імпорт послуг з Індії залишається стабільним і невеликим, тоді як експорт демонструє тенденцію до зростання.

Слід зазначити, що до початку повномасштабного вторгнення Росії інвестиційне співробітництво між Україною та Китаєм активно розвивається. Китай був одним з найбільших інвесторів в українську економіку, зокрема в інфраструктурні проекти, енергетику, сільське господарство та технології. Китайські компанії активно інвестували в українські інфраструктурні проекти, такі як будівництво доріг, портів та аеропортів. Китайські інвестори були зацікавлені в українських проектах відновлюваної енергетики, включаючи сонячну та вітрову енергетику. Китай також вкладав кошти в розвиток сільськогосподарських підприємств та агротехнологій в Україні.

Прикладами спільних проектів є: будівництво мосту через річку Дніпро в Києві - проект фінансувався китайськими інвесторами і мав на меті покращити транспортну інфраструктуру міста; сонячні електростанції - китайські компанії побудували кілька великих сонячних електростанцій в різних регіонах України.

Індія теж є важливим партнером для України в сфері інвестицій, особливо в фармацевтичному секторі, ІТ та машинобудуванні. Хоча обсяги індійських інвестицій в Україну менші порівняно з китайськими, вони мають також стратегічне значення. Так, індійські фармацевтичні компанії активно інвестують в український ринок, зокрема у виробництво та дистрибуцію лікарських засобів. Індійські ІТ-компанії розширюють свою присутність в Україні, відкриваючи офіси та центри розробки.

Таким чином, можна розраховувати на те, що після перемоги України у війні китайські та індійські інвестори візьмуть активну участь в відбудові України.

ВИСНОВКИ

Результати аналізу, проведеного у кваліфікаційній роботі, свідчать про те, що зовнішньоекономічні операції Китаю та Індії відіграють критично важливу роль, особливо для Китаю, у формуванні їх макроекономічної стабільності та розвитку.

У першому розділі кваліфікаційної роботи проведено критичний аналіз результатів досліджень іноземних вчених стосовно трансформації зовнішньоекономічних позицій Китаю та Індії в умовах невизначеності. За його результатами можна зробити висновок про те, що Китай та Індія займають ключові позиції у глобальній економічній та політичній системі. Китай активно адаптується до глобальних викликів через стратегію економічної незалежності, тоді як Індія балансує між впливом США та економічною співпрацею з Китаєм. Обидві країни прагнуть до зміцнення своїх внутрішніх ринків та інфраструктури для забезпечення стійкого економічного зростання. Індія також активно використовує фінтех та цифрові фінансові послуги для підвищення фінансової інклюзії, що є важливим аспектом її економічного розвитку.

Результати аналізу, проведеного у кваліфікаційній роботі, свідчать про те, що Китай є дуже впливовим учасником у глобальній торгівлі, зі стабільним зростанням експорту та імпорту. Торгівельний баланс та поточний рахунок свідчать про позитивну динаміку, хоча баланс послуг залишається негативним. Високий рівень експорту показує сильну позицію Китаю в глобальній економіці, тоді як імпорт відображає зростаючий внутрішній попит.

Результати дослідження свідчать про те, що поточний рахунок Індії показує значні коливання протягом 2018-2023 років. Найбільший дефіцит спостерігався у 2022 році. Позитивний баланс був зафіксований лише у 2020 році, що стало результатом глобального економічного спаду та обмежень на імпорт через пандемію COVID-19. Торгівельний баланс Індії залишався від'ємним протягом всього аналізованого періоду, що свідчить про те, що імпорт перевищував експорт. Найбільший дефіцит зафіксований у 2022 році,

коли імпорт досяг свого піку. Це вказує на зростаючий внутрішній попит та збільшення витрат на імпорт товарів.

Результати дослідження свідчать про те, що Індія активно розвивається як торговельна держава, проте стикається з викликами у збалансуванні свого торговельного балансу через високий рівень імпорту.

Результати дослідження показують, що Китай має значний дефіцит у первинних доходах через великі виплати іноземним інвесторам та працівникам. Водночас, у вторинних доходах спостерігається позитивний баланс, що свідчить про надходження трансфертів та міжнародної допомоги, які перевищують відповідні виплати. Ці тенденції відображають складну економічну динаміку Китаю, зокрема його взаємодію з міжнародними фінансовими ринками та глобальними економічними структурами.

Результати дослідження свідчать про те, що Китай демонструє позитивне сальдо поточного рахунку протягом всього періоду. Навпаки, Індія більшу частину періоду має негативне сальдо поточного рахунку. Стабільний позитивний поточний рахунок Китаю свідчить про конкурентоспроможність на світовому ринку та значні експортні потоки. Негативне сальдо поточного рахунку Індії відображає вразливість до зовнішніх фінансових потоків і необхідність зменшення імпортової залежності та збільшення експорту.

Результати дослідження свідчать про різну динаміку прямих іноземних інвестицій в Індії та Китаї. Індія демонструє більш стабільні, хоча і коливальні, показники припливу та відпливу ПІІ. Китай, навпаки, зазнав значних змін, особливо у 2022 та 2023 роках, зі значним зниженням припливу інвестицій та збільшенням їх відпливу. Це підкреслює різні економічні та політичні фактори, що впливають на ці дві країни в глобальному контексті.

Результати аналізу показують, що Індія та Китай мали різну динаміку портфельних інвестицій протягом аналізованого періоду: Індія демонструє відносно стабільний приплив портфельних інвестицій з певними коливаннями, що свідчить про поступове зростання інтересу інвесторів до ринку; Китай спочатку мав великий приплив інвестицій, але останні два роки показали значний відтік, що пов'язано з регуляторними змінами та

геополітичними факторами, що впливають на інвестиційний клімат. Ці відмінності відображають різні економічні та політичні умови, що впливають на дві найбільші економіки Азії.

Результати аналізу свідчать про те, що фінансові рахунки Індії та Китаю за 2018-2023 роки демонструють різні тенденції: Індія загалом має позитивний фінансовий рахунок, що свідчить про приплив капіталу. Значні коливання можуть бути наслідком змін у глобальній економіці та внутрішніх економічних умов; Китай показує тенденцію до значного відтоку капіталу в останні роки, що зумовлено різними внутрішніми та зовнішніми факторами, включаючи регуляторні зміни і геополітичні напруженості, та стимулами, які надає влада, для збільшення обсягів китайських іноземних інвестицій за кордоном.

Торгівельне співробітництво України з Китаєм та Індією характеризується різними динаміками: у торгівлі послугами з Китаєм спостерігається негативне сальдо через значний імпорт, що значно перевищує експорт, тоді як з Індією - позитивне сальдо завдяки стабільному експорту українських послуг та невеликому імпорту з Індії. Це відображає різні торговельні стратегії та економічні зв'язки України з цими країнами, де Китай виступає значним імпортером, а Індія - партнером з відносно високим рівнем експорту послуг з України.

Інвестиційне співробітництво України з Китаєм та Індією демонструє значну динаміку та різноманіття напрямків. Китай активно інвестує в інфраструктурні проекти, енергетику, сільське господарство та технології, тоді як Індія зосереджується на фармацевтиці, ІТ та машинобудуванні. Обидві країни бачать Україну як перспективний ринок для розширення свого бізнесу, що сприяє зміцненню економічних зв'язків і створенню нових можливостей для розвитку української економіки.

Перспективи співробітництва України з Китаєм та Індією полягають у розширенні інвестиційних проектів, посиленні торгівельних зв'язків та збільшенні експорту послуг до цих країн, що сприятиме економічному відновленню України після її перемоги у війні з Росією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ashok Kumar Chauhan & Manoj Kumar. Trade Beyond Borders: Decoding India-China Economic Relations. Sch J Econ Bus Manag, 2024 Mar 11(3): 85-95. URL: https://saspublishers.com/media/articles/SJEBM_113_85-95_FT.pdf (дата звернення 28.02.24).
2. Kathjoo, U. N., & Fazili, A. (2024). Removing Trade Barriers Between China and India: A Counterfactual Analysis on Export Growth and Welfare. Foreign Trade Review, 0(0). URL: <https://doi.org/10.1177/00157325231215548> (дата звернення 28.02.24).
3. China's Response to U.S. Calls for Decoupling: The Foreign Investment Law of 2020 URL: https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID4739079_code1468587.pdf?abstractid=4739079&mirid=1&type=2
4. Changes in China's Regional Economic Structure and Strategies to Enter the Domestic Market after the Global Financial Crisis URL: https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID3911684_code2078277.pdf?abstractid=3911684&mirid=1&type=2 (дата звернення 28.02.24).
5. India in the World Political and Economic System: From Non-Alignment to RIC URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3721890 (дата звернення 28.02.24).
6. Financial Inclusion: The Role of Fintech and Digital Financial Services in India URL: https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID3485038_code826339.pdf?abstractid=3485038&mirid=1&type=2 (дата звернення 28.02.24).
7. Manickam, Dinesh. (2024). A study on growth with impact of imports and exports trade in India. URL: https://www.researchgate.net/publication/378482244_A_STUDY_ON_GROWTH_WITH_IMPACT_OF_IMPORTS_AND_EXPORTS_TRADE_IN_INDIA (дата звернення 28.02.24).
8. The Contentious U.S.-China Trade Relationship. 2024 Council on Foreign Relations. URL: <https://www.cfr.org/background/contentious-us-china-trade-relationship> (дата звернення 28.04.24).

9. 4 Key Takeaways Emerging From China's Trade Data. The Diplomat. URL: <https://thediplomat.com/2024/03/4-key-takeaways-emerging-from-chinas-trade-data%E2%80%AF/> (дата звернення 28.04.24).
10. Trade Balance of China, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 8.03.24).
11. Trade Balance of India, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 8.03.24).
12. Balance of Service of China, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 8.03.24).
13. Balance of Service of India, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 8.03.24).
14. Primary Income Balance of China, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 8.03.24).
15. Primary Income Balance of India, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 8.03.24).
16. Secondary Income Balance of China, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 8.03.24).
17. Secondary Income Balance of India, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 15.03.24).
18. Current Account of China, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 15.03.24).
19. Current Account of India, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 15.03.24).
20. Foreign Direct Investments of China, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 15.03.24).
21. Foreign Direct Investments of India, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 16.03.24).

22. Foreign Portfolio Investments of China, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 29.03.24).
23. Foreign Portfolio Investments of India, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 29.03.24).
24. Foreign Other Investments of China, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 31.03.24).
25. Foreign Other Investments of India, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 31.03.24).
26. Financial Account of China, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 31.03.24).
27. Financial Account of India, IMF, International Financial Statistics. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805740> (дата звернення 31.03.24).
28. Interest rate, IMF, International Financial Statistics URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=61545855> (дата звернення 5.04.24).
29. Budget expenditure (% of GDP), IMF, International Financial Statistics URL: <https://data.imf.org/?sk=4BE0C9CB-272A-4667-8892-34B582B21BA6&sId=1390030341854> (дата звернення 5.04.24).
30. Country report, stock of money M1, M2, M3 – Trading economics URL: <https://tradingeconomics.com/> (дата звернення 5.04.2024).
31. GDP (current US\$). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.МКТР.CD?locations=JP> (дата звернення 5.04.2024).
32. International Investment Position of China - IMF Data. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805744>. (дата звернення 12.04.24).
33. International Investment Position of India - IMF Data. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=62805744>. (дата звернення 12.04.24).
34. Статистика зовнішнього сектору. Статистика зовнішнього сектору України за методологією 6-го видання "Керівництва з платіжного балансу та

міжнародної інвестиційної позиції" (МВФ, 2009). Зовнішня торгівля. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення 23.04.24).

35. Географічна структура зовнішньої торгівлі послугами. УКРСТАТ. (2023).

URL:

https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/gsztp/gsztp_u/arh_gsztp2021_u.html (дата звернення: 23.04.2024).

Додаток А

**Динаміка експорту товарів з України у розрізі країн світу,
у млн. дол. США**

№	Країни	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	у % до з.о.
	Усього	34 665	32 859	38 928	42 599	45 415	44 885	62 853	40 749	34 678	
1	Польща	1 506	1 686	2 037	2 465	2 539	2 518	4 378	5 983	4 418	12,7
2	Румунія	468	533	588	653	682	787	1 204	3 638	3 630	10,5
3	Китай	2 379	1 820	2 038	2 200	3 521	7 002	7 886	2 453	2 404	6,9
4	Туреччина	2 750	2 034	2 485	2 332	2 585	2 383	4 016	2 900	2 368	6,8
5	Іспанія	1 025	988	1 243	1 361	1 490	1 241	1 659	1 563	2 004	5,8
6	Німеччина	799	852	1 091	1 526	1 769	1 497	2 278	1 786	1 847	5,3
7	Італія	1 822	1 776	2 327	2 495	2 286	1 856	3 340	1 581	1 521	4,4
8	Нідерланди	738	876	1 541	1 434	1 713	1 619	2 116	1 450	1 479	4,3
9	Єгипет	2 038	2 255	1 831	1 555	2 251	1 615	1 940	796	1 085	3,1
10	Словаччина	373	375	554	713	552	355	924	1 432	1 055	3,0
11	Болгарія	418	416	429	511	468	496	807	1 417	905	2,6
12	Чехія	379	407	530	642	667	607	1 104	1 036	848	2,4
13	Молдова	518	474	702	785	722	678	859	920	819	2,4
14	Угорщина	381	440	550	729	752	490	608	1 357	724	2,1
15	Литва	222	240	359	330	395	420	544	638	626	1,8
16	Австрія	291	299	460	470	514	519	869	763	553	1,6
17	Індія	1 444	1 902	2 189	2 164	1 960	1 936	2 482	889	543	1,6
18	Сполучені Штати Америки	462	417	817	1 092	955	966	1 595	856	518	1,5
19	Франція	468	418	375	490	549	538	846	558	471	1,4
20	Велика Британія	320	284	440	537	572	586	984	363	356	1,0
21	Бельгія	273	223	425	570	650	526	614	442	353	1,0
22	Латвія	135	125	202	283	280	222	271	278	322	0,9
23	Ізраїль	589	481	601	577	618	553	723	328	305	0,9
24	Саудівська Аравія	760	591	517	749	744	719	751	439	291	0,8
25	Казахстан	703	385	371	375	366	325	437	292	265	0,8
26	Греція	153	159	195	279	273	178	209	182	258	0,7
27	Ліван	299	335	427	405	372	324	389	226	239	0,7
28	Грузія	399	390	418	479	388	366	436	248	237	0,7
29	Португалія	289	200	235	225	281	232	331	133	223	0,6
30	Об'єднані Арабські Емірати	301	272	384	485	521	437	528	204	215	0,6
31	Бангладеш	207	327	372	218	443	358	311	97	211	0,6
32	Азербайджан	318	246	354	359	400	346	394	191	196	0,6
33	Ірак	473	374	475	643	584	598	694	293	194	0,6
34	Швейцарія	65	66	100	67	69	74	111	120	154	0,4
35	Туніс	329	235	289	392	362	415	406	192	150	0,4
36	Узбекистан	170	135	163	282	214	294	429	188	144	0,4
	Росія	4 200	3 069	3 377	3 045	2 642	2 206	2 728	336	0	0,0

Джерело: [34].

Додаток Б

**Динаміка імпорту товарів в Україну у розрізі країн світу,
у млн. дол. США**

№	Країни	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	у % до з.о.
	УСЬОГО	35087	36714	46607	53924	57646	51438	69223	52891	61645	100
1	Китай	3604	4490	5402	7297	8908	7992	10476	8258	10130	16,4
2	Польща	2020	2349	3009	3191	3725	3815	4622	5230	6347	10,3
3	Німеччина	3579	3912	4994	5514	5576	4956	5890	4305	4842	7,9
4	Туреччина	815	1055	1210	1656	2310	2371	3189	3330	4680	7,6
5	Сполучені Штати Америки	1447	1657	2479	2916	3251	3033	3294	2146	2842	4,6
6	Болгарія	252	171	188	257	355	286	394	2030	2219	3,6
7	Італія	830	1182	1426	1827	1910	1988	2500	1678	2162	3,5
8	Індія	431	472	537	602	733	713	949	1676	1872	3,0
9	Франція	857	1490	1521	1437	1611	1434	1730	1208	1740	2,8
10	Чехія	393	567	771	924	1085	888	1326	1339	1682	2,7
11	Словаччина	331	417	489	507	636	1127	894	966	1652	2,7
12	Румунія	290	315	361	392	514	546	653	1413	1503	2,4
13	Греція	238	233	243	269	309	315	495	756	1374	2,2
14	Литва	546	488	675	873	1139	809	1281	1315	1294	2,1
15	Угорщина	1325	502	780	861	894	1066	1225	740	1089	1,8
16	Велика Британія	546	684	771	869	754	717	1104	754	1083	1,8
17	Нідерланди	417	521	624	756	745	726	980	1056	1015	1,6
18	Японія	358	522	691	703	936	1053	1200	623	892	1,4
19	Іспанія	424	482	559	620	830	722	958	690	875	1,4
20	Швейцарія	424	945	1630	1595	1541	819	2428	957	868	1,4
21	Швеція	196	349	424	455	484	421	717	506	748	1,2
22	Республіка Корея	233	242	303	406	433	484	674	509	652	1,1
23	Бельгія	344	426	498	525	525	505	731	525	648	1,1
24	Пакистан	59	45	55	63	76	79	91	62	553	0,9
25	В'єтнам	251	303	392	411	427	458	571	310	521	0,8
26	Австрія	332	424	436	547	597	513	803	456	486	0,8
27	Норвегія	739	162	204	219	253	277	370	264	336	0,5
28	Саудівська Аравія	136	133	173	175	171	100	184	305	334	0,5
29	Канада	206	215	299	331	194	201	260	166	325	0,5
30	Ізраїль	167	178	163	206	194	169	219	276	293	0,5
31	Латвія	78	104	137	145	158	153	196	227	288	0,5
32	Фінляндія	205	201	219	289	254	232	294	228	278	0,5
33	Азербайджан	30	39	417	464	379	318	687	483	275	0,4
34	Малайзія	117	144	167	206	210	217	248	204	270	0,4
35	Казахстан	377	434	315	457	447	409	837	511	265	0,4
36	Тайвань, Провінція Китаю	111	141	161	175	192	187	234	221	247	0,4
	Білорусь	2447	2777	3203	3785	3715	2861	4774	1358	20	0,0
	Росія	7420	5110	7166	8011	6794	4350	6018	1540	5	0,0

Джерело: [34].